

Un plebiscit incòmode

lie Petrache, un camperol romanès del poble de Ghermanesti, ho tenia molt clar: "Jo votaré el Front, el *Fesené*. Jo i molta gent més. Perquè són els únics que poden canviar el país ràpidament". I així va ser. L'allau de vots que van tenir Ion Iliescu i el Front de Salvació Nacional són l'efecte més directe d'una política populista d'emergència: la brutal *sistemització* de Ceausescu es va acabar l'endemà mateix de consolidar-se el canvi democràtic de desembre; les terres han estat retornades als seus antics propietaris o arrendataris; els mercats s'han omplert de viandes; arreu del camp romanès es respira un clima de pau i tranquil·litat.

És per això que el candidat del Partit Nacional Camperol Democrata-cristià a la presidència, Ion Ratiu, no va poder sintonitzar amb el seu electorat potencial. Ratiu, a més dels milions per a la campanya electoral i unes quantes promeses, tenia poca cosa a oferir. No era ell qui repartiria la terra, perquè la terra ja estava retornada i repartida. I els camperols romanesos, molt primaris i formatats durant dècades en un clima d'igualitarisme i d'extrema austeritat, no es van creure gens aquell senyor ben vestit, amb llacet en lloc de corbata, i que parlava un romanès culte i poc entenedor, ple de girs anglesos. Ratiu, un home afable, milionari i alhora membre fundador d'Amnistia Internacional, havia passat tot l'exili a Londres i va cometre l'error de fer una campanya electoral a l'estil occidental, amb un llenguatge acurat i parlamentari. I a Romania, ara com ara, la majoria de la gent, i els pagesos encara menys, no hi entenen de parlamentarisme. Ells només coneixen el llenguatge dels tirans. Als tirans, només s'hi oposen els *salvadors* i els *salvadors* eren els líders del Front.

I el senyor Radu Campeanu, líder dels liberals i exiliat a París, només va poder

frenar l'empenta del Front entre la gent més il·lustrada de les capes urbanes. Però el seu 10 per 100 de vots el converteix en un cap de l'oposició gairebé testimonial per no dir pintoresc. La gran contradicció, del centre-dreta romanès, és que van anar a les eleccions amb l'ànim del perdedor. Va ser el "vol i li dol": Ratiu i Campeanu van pactar amb el Front una llei electoral tècnicament impecable, però en plena campanya ja es queixaven que la llei no es podia aplicar a la realitat romanesa. I és que la realitat romanesa no era la que ells havien esperat i desitjat. Encara no s'havien obert els col·legis electorals i Ratiu i Campeanu ja parlaven d'impugnar les eleccions. La Romania que ells havien somiat des de Londres i París no era la que es van trobar quan van arribar a Bucarest.

Ara els liberals i els camperols demòcrata-cristians s'agafen com a un ferro roent a l'argument de les irregularitats per justificar la seva derrota. I d'irregularitats, n'hi va haver, però no tantes que invalidessin el procés electoral en conjunt. No és gens exagerat assegurar que els primers que s'han sentit espantats per les irregularitats i els resultats aclaparadors han estat Iliescu i Roman, perquè saben que aquests dos factors han restat legitimats al procés democràtic que encapçalaven. Haurien estat molt més satisfets —i *off the record*, ho han dit— si els percentatges no haguessin passat del 60 i les intimidacions i tupinades haguessin estat fets anècdotics, com en qualsevol altre país occidental.

Amb tot, els resultats són un reflex de la societat romanesa i de la seva falta de cultura política i d'hàbits democràtics. Així ho han entès sobretot els nord-americans que a mitjan matí del dia 21, quan encara s'estava fent el recompte, no van perdre el temps i van donar el vot de confiança que va significar la mínima, però suficient, legitimació del Front: "Malgrat les tupinades —va dir el senador-observador Garrey E. Carruthers— cal qualificar d'excel·lent la mecànica electoral i el recompte".

La declaració de la Internacional Socialista es va acostar a la dels nord-americans, però abans de redactar-la hi va haver fortes tensions entre els observadors espanyols i els italians que tenien clar que cal reconèixer el Front de Salvació Nacional com a interlocutor i, fins i tot, com a membre de la Internacional, mentre una part dels observadors, sobretot els austríacs, se sentien molt vinculats a l'històric Partit Socialdemòcrata del professor Sergiu Cunesco que, per cert, ha quedat extraparlamentari. És el gran problema de consciència amb què s'està trobant la Internacional Socialista a l'Est: els que es consoliden —com a Hongria— o els que guanyen —com a Romania— no són els socialdemòcrates de tota la vida sinó els reconvertis, els ex-comunistes. Aquest problema de consciència podria esdevenir conflicte tàctic i provocar, a mig termini, una forta divisió al si mateix de la Segona Internacional.

I ara, el Front, amb el seu programa socialdemòcrata, ha intentat construir un estat del benestar en un país on encara no s'han derrocats del tot les estructures de la dictadura comunista. Les mateixes estructures que han servit a Iliescu i a Roman per a guanyar unes eleccions que s'han convertit en un plebiscit incòmode.

Llibert Ferri